

Asia: VN/11255/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 § Määritelmät

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI TUPAKKALAIN MUUTTAMISESTA

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Päivittäistavarakauppa ry:ltä (PTY) lausuntoa otsikkoasiassa. PTY kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä

PTY kannattaa vastuullisen ja valvotun nikotiinipussien myynnin sallimista Suomessa. Jotta käyttäjien turvallisuus, sekä luottamus myytyjen tuotteiden laatuun, voimakkuuteen ja sisältöön voidaan varmistaa, tulee nikotiinipussien myyntiä säännellä kuten tupakkaa ja nikotiininesteitä nykyisin.

Määritelmät

PTY:llä ei ole huomautettavaa savuttoman nikotiinituotteen määritelmän osalta. Sen sijaan 2 §:n kohdan 33 mukaan myyntipisteellä tulisi tarkoittaa toimipaikkaa, josta luovutetaan tai myydään tupakkatuotteita tai nikotiininesteitä, ei myyntipaikassa olevaa asiakaspalvelupistettä.

6 § Valviran tehtävät

PTY:llä ei ole huomautettavaa Valviran tehtävien osalta.

22 § Eräiden muiden tuotteiden valmistajan ja maahantuojan yleiset velvollisuudet

PTY kannattaa lisäystä. Toimijoiden on voitava luottaa siihen, että valmistajan ja maahantuojan toimittamat nikotiinipussit ovat vaatimusten mukaisia.

25 a § Savuttomia nikotiinituotteita koskevat vaatimukset

Nikotiinirajan osalta PTY:llä ei ole huomautettavaa.

Makujen osalta PTY pitää erittäin tärkeänä sääntelyn selkeyttä. Sallittujen/kiellettyjen makujen osalta ei tule luoda tilannetta, jossa käydään jatkuvaa rajanvetoa sen osalta, onko tuote lainvastainen vai ei. Selkeät määrittelyt ovat tarpeellisia sekä yritysten että valvonnan kannalta. Toimijoiden tulee myös voida luottaa 22 §:n mukaisesti siihen, että valmistajan ja maahantuojan toimittamat nikotiinipussit ovat vaatimusten mukaisia.

PTY:n näkemyksen mukaan laissa ja sen perusteluissa tulisi määritellä selkeästi nikotiinipusseille joko sallitut tai kielletyt maut huolehtien riittävästä aikuisille suunnattujen makujen määrästä. Asiakkaat ovat tottuneet jo lyhyessä ajassa erilaisiin makuihin ja liian tiukasti rajatut maut siirtäisivät kulutusta matkustajatuontiin ja laittomiin kanaviin. Laissa esitetty asetuksenvaltuus siirtäisi kiellettyjen makujen määrittelyn ajallisesti eteenpäin, mikä ei ole toivottavaa. Joka tapauksessa toimijat tarvitsevat riittävästi siirtymäaikaa sopeutua muutoksiin.

Niin ikään 3 momentin lisäaineita koskeva kieltö on PTY:n näkemyksen mukaan tulkinnanvarainen ja sitä tulee selkiyttää. Pitää olla selvää mitkä lisäaineet ovat perustellusti kiellettyjä. Tällä hetkellä myynnissä olevia nikotiinipusseja tulee voida jatkossakin myydä Suomessa, tulevat makurajoitukset huomioiden, eikä lisäaineiden kiellolla tule rajoittaa myyntiä entisestään. Ehdotuksen mukaan mentolin maun luovan lisäaineen käyttö olisi sallittua. PTY pitää ehdotusta kannatettavana.

29 a § Ilmoitukset savuttomista nikotiinituotteista

PTY pitää ilmoitusta sinänsä perusteltuna. Kuitenkin aikatauluvaatimus ilmoittamisesta Valviraan ennen tuotteen tuomista markkinoille on omavalvonnan toteuttamisen kannalta epä johdonmukainen. Myyjälle on lisäsääntelynä ja kahdenkertaisena hallinnollisena taakkana asetettu tupakkalain 54 §:ssä omavalvontavelvoite tarkistaa, että lain vaatimat ilmoitukset Valviraan on tehty ennen kuin tuote voidaan ottaa myyntiin. Käytännössä myyjän olisi tehtävä erillinen kysely tuotteiden ilmoituksista Valviraan varmistuakseen, että Valvira on vastaanottanut riittävät tiedot ilmoitettavista tuotteista, jotta jälleenmyyjät ja/tai vähittäismyyjät voivat varmistua tupakkalain vaatimusten toteutuneen pykälän edellyttämällä tavalla. Sama hallinnollinen taakka liittyy myös 90 §: maksuihin, sillä tuotetta ei saa tuoda markkinoille ennen kuin maksu on maksettu ja myyjän on varmistuttava maksujen maksamisesta kysymällä tietoja Valvirasta. Muuten tietoja pitää odottaa julkaistavaksi Valviran toimesta ylläpidettävään julkiseen tuotetietorekisteriin.

Lisäksi jakelijoilla ja vähittäismyyjillä ei ole selkeää mahdollisuutta tuotteiden yksilölliseen tunnistamiseen pelkän nimihaun avulla (vrt. 94 §), vaan tähän tarvitaan viivakoodi (39 a §). Sama vaatimus koskee myös 15 §:n muutosilmoituksia ja 90 §:n maksujen maksamisen toteutumista ennen tuotteiden tuomista markkinoille. Myyjän veloitetta tuoteilmoitusten tarkastamisesta ennen myyntiin pääsyä voi pitää kansallisena lisäsääntelynä. Sen sijaan että kunta pitää ilmoitusten

puuttumista Valviran tuoterekisteristä myyjän virheenä niin virheen pitäisi olla valmistajan tai maahantuojan virhe ja näihin toimijoihin pitäisi myös valvonta kohdentaa.

PTY katsoo, että pykälän ilmoitusvelvoitteiden laiminlyöntiin liittyvä 100 §:n myyntikielto tuotteille on raskas hallinnollinen toimenpide yrityksille, sillä jakelijoilla ja vähittäismyyjillä ei ole selkeää mahdollisuutta tuotteiden yksilölliseen tunnistamiseen pelkän nimihaun avulla.

PTY kannattaa ja pitää tärkeänä tupakkalakiin otettavaa säännöstä, jonka mukaa valmistaja ja maahantuoja kantavat täyden vastuun vähittäismyyntiin toimitettavien nikotiinipussien laadusta ja turvallisuudesta.

29 b § Myyntimäärät savuttomista nikotiinituotteista

PTY kannattaa myyntimäärien ilmoittamisvelvollisuutta.

30 § Eräitä muita tuotteita koskevien tietojen toimittamisen tapa, malli ja ajankohta

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

31 § Vähittäismyyntipakkauksia koskeva yleissäännös

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

39 a § Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen merkinnät

PTY:llä ei ole huomauttamista pykälän 1 tai 2 momentin pakollisiin merkintöihin tai merkintöihin, jotka ovat kiellettyjä savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksessa. Lisäksi ehdotuksessa kuitenkin esitetään nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamista tupakka-askien tapaan. PTY toteaa, että ehdotus ylittää sen mitä hallitusohjelmassa on todettu, eikä EU-sääntely vaadi pakkausten yhdenmukaistamista. Vastaavaa sääntelyä ei ole käytössä myöskään muualla. Lisäksi myyntitilanteissa samannäköisten askien tunnistamiseen liittyy käytännön haasteita. PTY pitää riittävänä, että tuotteissa on terveysvaroitukset ja muut pakolliset merkinnät esimerkiksi nikotiinipitoisuudesta ja niitä koskee esilläpitokiello vähittäismyyntipaikassa.

39 b § Savuttoman nikotiinituotteen vähittäismyyntipakkauksen muu ulkoasu

Ks. kommentit 39 a §.

39 c § Savuttoman nikotiinituotteen ulkoasu

PTY katsoo, että nikotiinipussien ulkoasua voidaan säädellä siten, että ulkoasu ei saa olla sellainen, että se on omiaan houkuttelemaan nuoria.

40 § Varoitusmerkintöjä koskeva poikkeus ulkomaanliikenteessä

PTY:llä ei ole kommentoitavaa asiassa, mutta pitää tärkeänä, että matkustajatuontia rajoitetaan.

44 § Vähittäismyynnin luvanvaraisuus

PTY kannattaa säännöstä vähittäismyynnin luvanvaraisuudesta.

48 § Ilmoitus nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden vähittäismyynnistä

PTY katsoo, että ilmoituksen tulisi olla kaikissa tapauksissa maksuton.

50 § Tukkumyynnin ilmoituksenvaraisuus

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

52 a § Tupakkatuotteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden maustamiseen tarkoitettujen tuotteiden myyntikielto

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa, mutta tulee olla selvää, miten tuotteet rajataan sellaisista tuotteista, joiden myynti on laillisesti sallittua elintarvikkeena tai elintarvikelisiä aineina.

53 § Kielto myydä alaikäiselle

PTY kannattaa esitystä.

58 § Etämyynnin kielto

PTY kannattaa esitystä nikotiinipussien etämyynnin kieltämisestä. Etämyynnin kielto tulee saada voimaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen kuin esitetyt tupakkaveron korotukset tulevat valmisteverotusta koskevan esityksen mukaan voimaan siirtymäaika huomioiden (1.7.2024). Muuten käy niin, että Suomessa myydään tupakkaverollisia tuotteita, jotka ovat merkittävästi kalliimpia kuin etämyynnistä tilattuna, mikä ohjaisi kulutusta etämyyntiin, eikä edelleenkään verotuottoja saataisi Suomeen.

59 § Tullihuutokaupalla myynnin kielto

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

60 § Tukkumyynnin rajoitukset

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

62 § Alaikäisiä koskeva maahantuontikielto

PTY kannattaa esitystä.

63 § Eräiden savuttomien tupakkatuotteiden maahantuontikielto

Matkustajatuonti vähentää merkittävästi valtion verotuloja. PTY kannattaa matkustajatuonnin rajoittamista, sillä se ohjaa kuluttajia ostamaan nikotiinipusseja Suomesta, jolloin verotuloja saadaan Suomeen. Viranomaisten resurssit matkustajatuonnin valvontaan tulee turvata.

65 § Kielto tuoda maahan etäviestimen välityksellä hankittuja tuotteita

PTY kannattaa esitystä.

66 § Matkustajatuonnin aikarajat

PTY kannattaa esitystä.

67 § Matkustajatuonnin määrälliset rajat

PTY kannattaa esitystä.

74 § Yleiset tupakointikiellot

PTY:llä ei ole kommentoitavaa asiassa.

80 § Tupakointikieltoa koskevat opasteet

PTY:llä ei ole kommentoitavaa asiassa.

81 § Tupakointikieltojen toimeenpano

PTY:llä ei ole kommentoitavaa asiassa.

90 § Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä perittävät maksut

PTY katsoo, että vähittäismyyntiä koskevan ilmoituksen tulisi olla kaikissa tapauksissa maksuton.

91 § Tupakkalain valvontamaksut

PTY vastustaa valvontamaksujen korottamista esityksen mukaisesti. Esityksessä nikotiinipussien myyntilupa yhdistettäisiin nikotiininesteiden myyntiluvan kanssa, mikä tarkoittaisi lupamaksujen kaksinkertaistamista tupakan myyntiluvan haltijoille, jotka eivät ennestään myy nikotiininesteitä ja haluavat jatkossa myydä nikotiinipusseja. Valvontamaksun korottaminen esityksen mukaisesti lisäkustannuksena ohjaa toimijoita ottamaan myös nikotiininesteet myyntiin, mikäli ne haluavat myydä nikotiinipusseja. Nikotiininesteet, joita käytetään sähkötupakoissa, ovat erityisesti nuorten suosiossa.

Valvontamaksun pitäisi heijastaa valvonnasta syntyneitä kuluja eikä olla veronluonteinen maksu, kuten nykyinen tapa periä valvontamaksut per kassapiste. PTY katsoo, että 91 §:ää tulisi muuttaa siten, että vähittäismyyjältä voidaan periä enintään 500 euron valvontamaksu per toimipaikka, jossa voidaan samalla valvontamaksulla myydä kaikkia tupakkatuotteita, nikotiinipusseja ja nikotiininesteitä. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tulisi nikotiinipussien valvontamaksu määritellä per toimipaikka ollen esimerkiksi 500 euroa ja kattaa nikotiininesteet ja -pussit. Tällä voitaisiin edesauttaa lainsäädännön tavoitetta savuttomasta Suomesta.

94 § Tuotevalvontaa koskevien tietojen tallentaminen ja julkaiseminen

PTY:llä ei ole huomautettavaa itse asiassa, mutta pelkän nimitiedon perusteella myyjälle asetettu hallinnollinen velvoite tarkistaa ennen tuomista markkinoille 90 § tarkoitetut maksut ei ole nykypäivänä mahdollista ilman että tuotteista on saatavilla viivakooditietoja niiden erottelemista varten.

97 § Vähittäismyyntiluvan peruuttaminen

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

100 § Myyntikielto

PTY katsoo, että lisäys on perusteltu, mutta raskas hallinnollinen toimenpide kokonaiskustannuksiltaan, koska jakelijoilla ja vähittäismyyjillä ei ole selkeää mahdollisuutta tuotteiden yksilölliseen tunnistamiseen sen hallitsemiseksi, että markkinoilla olevista tuotteista ei valmistajille ja maahantuojille asetetut vaatimukset ole toteutuneet, ks. kommentit kohta 29 a §.

109 § Tupakan myyntirikos

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

113 § Tupakointirikkomus

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

117 § Myyntipäällykset

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

118 § Hallussapitokielto

PTY kannattaa esitystä.

119 § Hävittäminen

PTY:llä ei ole huomautettavaa asiassa.

Voimaantulo

PTY kannattaa lain voimaantuloa mahdollisimman pian, ottaen huomioon nykytilanteen sääntelyaukot Fimean keväällä vapautettua nikotiinipussien myynnin lääkelain sääntelyn piiristä. Toimijoille on kuitenkin taattava riittävät siirtymäajat toimintojensa sopeuttamiseksi uuden sääntelyn vaatimuksia vastaavaksi.

Siirtymäaikoja tulee niin ikään peilata valmisteverotuksesta annettuun esitykseen. Etämyynnin kieltö tulee saada voimaan mahdollisimman pian ja joka tapauksessa ennen kuin esitetyt tupakkaveron korotukset tulevat valmisteverotusta koskevan esityksen mukaan voimaan siirtymäajat huomioiden (1.7.2024). Muuten käy niin, että Suomessa myydään tupakkaverollisia tuotteita, jotka ovat merkittävästi kalliimpia kuin etämyynnistä tilattuna, mikä ohjaisi kulutusta etämyyntiin, eikä verotuottoja saada Suomeen.

Muuta kommentoitavaa?

-

Taivalkoski Tea
Päivittäistavarakauppa ry

